

Innspill til Stortingsmelding om seksuell trakassering

fra Balansekunst

Utfordringer i kulturlivet

Om lag 1 av 3 i kulturlivet opplever seksuell trakassering i løpet av sin karriere, og 7 av 10 lar være å varsle om det de opplever (Fafo-rapport, Seksuell trakassering innen film-, TV-, scene-, musikk- og spillfeltet, 2018).

En rekke kjennetegn ved kulturlivet involverer økt risiko for seksuell trakassering, diskriminering og maktmisbruk. Rekruttering foregår ofte via sosiale nettverk, og mange jobber oppdragsbasert. Viktigheten av å opprettholde gode relasjoner kan skape maktforhold som gjør det vanskelig å si ifra om sette grenser og ubehagelige opplevelser. I tillegg kan konkurranse om prestisje og muligheter gjøre at det koster folk mye å varsle om uønsket atferd.

Mange ulike forhold kan skape ujevne maktforhold. Enhver besitter ulike grader av og former for makt: i kraft av arbeidstittel, stillingsvern, erfaring, suksess, sosiale nettverk, definisjonsmakt og makt i kraft av å være en del av flertallet. I sosiale settinger kan det oppstå glidende overganger mellom jobb og privatliv, og med alkohol øker risikoen for å trække over andres grenser. I kunst- og kulturmiljøer er det nødvendig med bevissthet rundt egne og andres, og kunstneriske og private grenser.

Behov for bedre håndhevingsapparat

I pensum for jusfaget likestillingsrett omtales norsk likestillingslovverk som en Rolls royce på folkevognmotor. Lovteksten og forarbeidene er solide og gir et sterkt vern, men når rettighetene skal omdannes fra teori til praksis, ser man at håndhevingsapparatet trenger en utbygging.

Det er arbeidsgiver som har ansvar for å forebygge og håndtere saker. Mange arbeidsgivere er ikke klar over sitt ansvar, og mange synes oppgaven er vanskelig. I kulturlivet, som er en svært nettverksbasert bransje, kan det å skulle granske og håndtere saker ofte innebære habilitetskonflikter. Vi mener det trengs et støtteapparat som ivaretar både arbeidsgiver, varslere, og omvarslede i vanskelige saker.

At ansvaret for forebygging og håndtering ligger hos arbeidsgiver, byr på problemer for alle som ikke har en fast arbeidsgiver. Frilansere og selvstendig næringsdrivende har i praksis har begrensede muligheter til å håndheve sine rettigheter. Oppdragsgivere har ansvar men kun for en begrenset tid. Mange frilansere opplever å møte på personer som tidligere har trakassert dem, når de går inn i nye prosjekter. De har da mulighet til å varsle til nåværende oppdragsgiver, men nåværende oppdragsgiver har ikke myndighet til å granske saker som har skjedd andre steder og tilbake i tid. Det som ofte skjer er at den som er blitt trakassert trekker seg fra samarbeidet. Dette er både grådig urettferdig for den utsatte, og det er et samfunnsproblem og et problem for kunsten, fordi vi ender opp med å gå glipp av mange talenter.

Det trengs et bedre varslingsapparat for denne gruppen, utover Diskrimineringsnemnda som klageorgan.

Vi støtter forslaget om at saker om seksuell trakassering bør inngå i fri rettshjelpsordningen. Dette vil kunne være til særlig hjelp for frilansere og selvstendig næringsdrivende og andre som står uten et støtteapparat på arbeidsplassen sin.

Vi mener også et tilbud om mekling bør inkluderes i håndhevingsapparatet, gjerne via et offentlig organ spesialisert på likestillingssaker. Mekling kan hjelpe både den utsatte og den som har tråkket over andres grenser å komme seg videre. I en nettverksbasert bransje som kulturlivet, med flytende rollekart, er det avgjørende å forsøke å lukke saker.

Balansekunsts arbeid

Balansekunst arbeider praktisk og politisk for likestilling og mangfold i norsk kulturliv. Vi består av over 150 medlemsorganisasjoner fra et bredt kunst- og kulturfelt: fra musikk, scenekunst, film og billedkunst til arkitektur, litteratur, mote og spill. Balansekunsts stab støtter, styrker og tilrettelegger for medlemsorganisasjonenes innsats.

Gjennom merkeordningen Balansemerket tilbyr Balansekunst kursing, veiledning og verktøy for å bistå kulturvirksomheter i arbeidet for tryggere og mer inkluderende miljøer. Kursing og ressurser favner temaer som normer og maktforhold, bias, privilegier, representasjon, tilrettelegging,

tilgjengelighet og mangfoldsbevisst rekruttering, og vi foreslår tiltak for forebygging av seksuell trakassering og diskriminering. Nettkurs, tips, maler og andre ressurser ligger åpent og tilgjengelig på balansemerket.no. Kulturvirksomheter mottar kursing og veiledning av Balansekunst, og i samarbeid lager vi en plan for gjennomføring av tiltak.

Balansekunst samarbeider med Advokatene Graasvold & Stenvaag om Rådgivningstelefonen. Telefon- og e-posttjenesten er et kostnadsfritt lavterskeltilbud som tilbyr juridisk rådgivning for personer som har opplevd, vært vitne til eller har spørsmål om trakassering og diskriminering, og kan benyttes av alle – både ansatte, frilansere, frivillige, selvstendige og arbeidsgivere.

Kunsten og kulturen er, og skal være fri. Det betyr likevel ikke at denne sektoren ikke har et samfunnsansvar. For kunsten og kulturen trenger også rammer som bidrar til et mer organisert arbeidsliv som sikrer både faste ansatte, frilansere og selvstendig næringsdrivende en trygg arbeidshverdag – fri for diskriminering og trakassering.